

ŞEYH ÇAKIR (IŞIK ÇAKIR) OCAĞI İKRAR CEMİ RİTÜELİ

Erdal ADAY¹

Öz

Kütahya Anadolu'nun Türkleşmesi- İslamlaşması sürecinde rol almış önemli bir kültür merkezimizdir. Horasan merkezli iskan faaliyetlerinin başrolünde hiç kuşkusuz Hacı Bektaş Veli ve öğretisi yer almaktadır. Bu çalışmada Hünkârın talebelerinden kabul edilen Şeyh Çakır(Işık Çakır) Ocağı ikrar cemi ritüellerinin içerik, işlevi ve uygulamaları tespit edilmeye çalışılacaktır. Saha çalışmasının düzenlendiği bölge Işık Çakır'ın da türbesinin bulunduğu Hisarcık ilçesi Işıkçakır köyü ve eskiden belde olan şimdi ise köye dönüşen Şeyhler köyleridir. Şeyh Çakır (Işık Çakır) ocağı talipleri Kütahya'nın Hisarcık ilçesine bağlı Şeyhler kasabası ve Şeyhçakır köyü, Emet İlçesine bağlı Bahatlar ve Samrık köyü ile Gediz ilçesine bağlı Akçaalan kasabasına dağılmışlardır. Şeyhçakır Ocağı Hacı Bektaş Çelebilerine bağlı bir ocaktır. Dedelik makamını yaklaşık 25 yıldır sürdüren Murat Akbulut yaşlanması nedeniyle yol hizmeti görememektedir. Şu anda Işık Çakır Ocağının Dedelik hizmetini gören Nazmi Aydedeolu Dedeler sülalesinden gelmektedir. Işık Çakır talipleri genellikle 40 yaş sonrasında ikrar vermektedirler. İkrar, Alevilik inanç ve pratiklerini yapmak için düzenlenen yola giriş törenidir. Talibin, Aleviliğin bütün kurallarını kabul edip, bunlara yaşamı boyunca uyacağına dair söz vermesidir. Işık Çakır Ocağı talipleri Alevi-Bektaşî yolunu cem ritüelleri vasıtasıyla sürdürmeye çalışmaktadırlar. Yörede müsahiplik uygulaması olmadığı için ikrar vermek isteyen kişiyle dedenin huzuruna çıkar. İkrar veren talib ikrarının gereği olarak kurban keser ve kesilen hayvanın yününden yapılan kemerbest ahdinin simgesi olarak görgü cemlerinde yanında bulundurulur.

Anahtar Kelimeler: Işık Çakır Sultan Ocağı, Hisarcık Şeyhler köyü, cem, ikrar cemi

THE INITIATION (İKRAR) CEM RITUALS OF THE IŞIK ÇAKIR SULTANOCAK

Abstract

Kütahya is one of the cultural place which plays a role in Islamization and Turkization of Anatolian. Hacı Bektaş Veli and his precept take part in the lead in Horasan centred location activities. In this work, content and function of promise tot's rituals of centre of Sheik Çakır(Işık Çakır)who are admitted as a student of hacı bektaşî veli are going to be determined .Region of fieldwork is Işıkçakır village,Hisarcık district which has a shrine of Işık Çakır and Şeyhler villages which were towns in the past.Pretenders of Sheik çakır (ışık çakır)'s centre scattered to ışıkçakır villages and şeyhler town in hisarcık district,bahatlar and samrık villages in emet district and akçaalan town in Gediz district. Sheik çakır centre is connected with educated persons ofHacı Bektaş. Murat Akbulut who has lasted position of progenitor for 25 years can/t provide service for tot because of his old ages. Now nazmi aydedeolu who comes from progenitors provide service for tot in the centre of ışık çakır.Pretenders over the ages of 40 of ışık çakır usually promise for centre.Promise is an admission ceremony for making practice and beliefs of Alawism.Pretender promise that he-she will obey the rules of alawism in their whole lives.pretenders of ışık çakır centre are trying to maintain alawi bektashi order by tot rituals.because of the absence of companionship,person who wants to promise go to progenitor with his wife.Pretender who promises sacrifices an animal for God and carry belt which made from the wool of animal that sacrificed as a conventional sign."

Key Words: Işık Çakır Sultan Ocak, Hisarcık Şeyhler Village, cem ritual, ikrar cem ritual

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
erdal.aday@dpu.edu.tr

Giriş

Şeyhler köyü, Hisarcık ilçesine bağlı merkeze 125 km uzaklıkta, doğusunda Karbasan köyü, kuzeyinde Kırıl köyü, batısında Dereköy yer almaktadır. Belde, Alevi-Bektaşî geleneğini canlı bir şekilde yaşatan nadir yerleşim yerlerindedir. Şeyhçakır köyü ise Şeyhler'e yaklaşık 20 km uzaklıktadır. Yörede köylüler kendilerini Işıkçakırlı olarak tarif etmektedirler. Tarihi kaynaklarda da "Şeyhlu" ve "Işıklı" isimleri geçmektedir ki bu durum sözlü kaynakları desteklemektedir. (Uzunçarşılı, 1932, s.80). Sözlü kaynağa göre "Osman Gazi zamanında bir zat Hacı Bektaş'tan icazet alarak buraya yerleşmiştir. Bu kişi Şeyh Çakır Sultan'dır. Bu zat yörenin bağlı olduğu ocağın piri ve Hacı Bektaş Veli'nin de öğrencisidir. Şeyh Çakır ve kardeşi Işık Ali, Hacı Bektaş Veli'nin attığı okun peşinden gelmeleri sonucu buraya yerleşmişlerdir." Bu okun günümüzde Şeyh Çakır Köyü'nde yaşayan Murat Dede tarafından korumaya alındığı ifade edilir. (Çanlı, 2007, s.12)

Şeyh Çakır türbesi, Şeyhçakır köyünde meskundur. Işık Çakır Sultan Türbesi yakın zamanda onarım görmüştür. Kerpiç yapı aslına uygun olarak betonarme olarak yeniden inşa edilmiştir (Aday, 2013:550) Türbenin yanında kurbanların kesilip pişirilebilmesi için de bir aşevi yapılmıştır. Türbe duvarında Hz. Ali resmi, tespihler, geyik boynuzları ve teber dikkati çeker. Sandukaların üzerinde puşideler ve ziyaretçiler tarafından bırakılmış tülbent ve havlular bulunmaktadır. Dikdörtgen planlı, ahşap çatılı, kiremit örtülü, beton sıvalı türbe içinde dört adet sanduka bulunmaktadır. (Resim 1)

Sözlü geleneğin en önemli aktarımının gerçekleştiği cemler, zamanla tahrifata uğramakta, hatta kent ortamında yaşayan taliplerce tamamen unutulmaktadır. Bu yüzden bu çalışmada Işık Çakır Ocakların sistematigi, Ocakzade dede-talip ilişkisi, hizmetlerin zamanı, mekânı bu hizmetlerin işlevleri üzerinde durulmuştur. Çalışma Şeyhler köyü ve Şeyhçakır köyü merkezinde şekillenmiştir. Her iki köyde de Işıkçakır talipleri yaşamaktadır. Çalışmada "Karşılıklı görüşme yöntemi" ve "gözlem yöntemi" ile ocak dedelerinden malzeme elde edilmiştir.

1. Şeyh(Işık) Çakır Ocağı Cem Süreklileri

Şeyh Çakır (Işık Çakır) ocağı talipleri Kütahya'nın Hisarcık ilçesine bağlı Şeyhler Kasabası ve Şeyhçakır köyü, Emet İlçesine bağlı Bahatlar köyü ile Gediz ilçesine bağlı Akçaalan Kasabasına dağılmışlardır. Yörede Görgü(Görülme) Cemleri yola giren canların yılda bir kez Dedenin huzurunda toplumun önünde sorgudan geçmesi, "pence çalınması" ritüeli şeklinde gerçekleştirilir. Yörede görgü cemi bahar ayında yapılmaktadır. Bu ayinde "on iki hizmet" yerine getirilir ve köyde bulunan herkes görgüden geçirilir, görülür. Böylece, canlar, ikrarlarını tazelemiş olurlar. Birbirlerinden şikayeti olanlar yahut küs olanlar barıştırılır.

Vefat eden bir canın yakınlarının talepleri ve Dede'nin müsaadesiyle düzenlenen ceme ise "Dardan İndirme Cemi" denilir. Meydan açılınca ölen canın yerine, onun vasîleri dâr-ı mansur'a dikilirler. Eğer ölenin ödenmemiş borçları kalmışsa ve alacaklı çıkan olursa, varisleri ödemeyi kabul ederler.

Yörede düzenlenen diğer bir cem töreni de Muharrem ayı "matem ayı" olarak tasvir edilen Kerbela'da şehit edilen İmam Hüseyin ve arkadaşlarının susuz kalışı adına bu ay içerisinde on iki gün boyunca "Muharrem orucu" sonucunda kurban kesilerek düzenlenen Muharrem cemidir.

Abdal Musa Cemi(Birlik Cemi) ise Dede veya başka bir konuk geldiğinde köy halkını bir araya toplamak, köyde herhangi bir dargınlık olduğunda veya sorun ortaya çıktığında onu çözmek için açılış cemi olarak düzenlenir. Birlik cemini rıza geceleri adı altında düzenlenen cemler takip eder. Rıza gecelerine, yaz döneminde halkın işleri olduğu için ara verilir, yaklaşık üç ay kadar

yapılmaz. Eylül ayının girmesiyle birlikte rıza geceleri tekrar düzenlenmeye başlar.Yörede türbeler için yapılacak hayırların başlanacağını ifade edenceme Büyük Hayır Cemi denilir.Büyük Hayır Cemleri de birlik beraberliğin, ata ruhlarına olan saygının bir yansıması olarak tertip edilmektedir.Bu cemde ağırlıklı olarak, türbelerde yatan zatlar için sırayla kurban kesilir, Kuran okunur, nefesler söylenir, semah dönülür, dua edilir. Bu zatların yüzü suyu hürmetine edilen duaların kabul olunması istenir.

Yörede düzenlenen diğer bir cem çeşidi de Doksan(Nevruz) Cemi'dir.Işıkçakır köyünde 20 mart gecesi nevruz cemi düzenlenir.Ertesi gün de Şeyhler köyünde nevruz cemi tertip edilir.Doksan Ceminde adaklık kurbanların yanı sıra diğer masraflarda köy halkı tarafından karşılanmaktadır.Yöredeki diğer cemlerde olduğu gibi akşam ezanından sonra talipler cemevinde toplanmaya başlar, Dede tarafından Nevruzun önemini belirten konuşma yapılır, nevruziyeler okunur, diğer cemlerde olduğu gibi tövbe istiğfar edilir ve sırayla on iki hizmet yerine getirilir.

2. Şeyhler Köyü İkrar(Yola Girme) Cemi Ritüeli

Bir kişinin Alevi- Bektaşî yoluna alınması amacıyla yapılan ayindir.Musahipliğin yaşatıldığı dönemlerde ikrar cemi musahip canların eşleriyle birlikte gerçekleştirilirken günümüzde sadece evlenecek çift ikrar vermektedir. Ocak evladı olmanın ilk şartı, söz verip ikrar almaktır.Yola girmek isteyen talip, önce bir rehber bulur ve yolun adabını ondan öğrenir.İkrar hizmeti başlamadan önce, ikrar verecek kişiler rehber eşliğinde abdest alır ve daha sonra meydana bir seccade serilir.Işık Çakır Ocağında ikrar kurbanı olarak koç, dar kurbanı için ise keçi kesilmesi daha uygundur.

2.1.İkrar Cemine Davet ve Cemin Başlaması

Yörede cemin hizmetçileri veya cemde ikrar verecek kişinin akrabası ev ev dolaşarak “Falanca kişinin ikrarı, hayrı var” diye talipleri ceme davet eder. Yörede hangi cemin olacağı ayin-i ceme duyurulduktan sonra cem töreni için hazırlıklar başlar. Kurbanı, gözcü ve aşığa, öncelikle kemerbest bağlama ritüeli gerçekleştirilir. İlk kemeri, dede gözcüye bağlar. Daha sonra da bunu âşık izler.

Dede Gözcüye kemerbest bağlarken talip dedenin oturduğu koltuğa bir dizini dayayıp ellerini niyet eder gibi kulaklarına tutar (Fotoğraf 2)

Dede: “Gerçeğe Hü” der. Fetih Suresinin bir ve ikinci ayetini okur.

Dede: “*İnna fethane leke fethan mübiyn liyağflre lekellahu ma tekaddeme min zenbike ve ma teahhare ve yütimme nimete hu aleyke ve yehdiyeke sıraten müstekiyma, la fetta illa Ali la seyfa illa Zülfikar, Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali, Ya Hasan, Hüseyin, Ya Zülfikar*” Bu uygulama cemin diğer hizmetçileri için de aynı şekilde yapılır.

2.2. Kapı Niyazları

Talip kapı girişinde; başını sağ tarafa çevirir ve kapıya “*Ya Allah, ya Muhammed, ya Ali*” dedikten sonra eşığe niyaz eder ve “*Ya Hasan ya Hüseyin ya Hazreti Pir*” diyerek niyazda bulunur.

2.3.Dedenin Posta Oturması

Akşam ezanı okunduktan hemen sonra canlar/erenler toplanmaya başlarlar.Dede ve rehber önceden yerlerini alırlar, dede posta, postun sol tarafına rehber, sağ tarafında ise âşıklar otururlar. Bazen bu oturma düzeni değişebilmektedir.

2.3.1. Posta Niyaz

Işık Çakır Ocağında, kadınlar sağ elini sol elinin üzerinde göğsüne koyar, erkekler ise aynı şekilde ellerini göbeklerinin üzerine gelecek şekilde tutarlar. Bu şekilde başlarını hafifçe öne eğerek dede selamlanır.“*Esselamünaleyküm ve Rahmetullah Ya Rabbi Ya Resulallah, rahmet kapısını açtık rahmetinden mahrum eyleme*” denir.Ayaklar mühürlü “*Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali*” diyerek

niyazda bulunulur ve dedenin huzuruna gelirler. Dede de sağ elini kalbinin üzerinde tutar ve muhabbetini bildirir.

Talip: “*Geldim Allah’ın evine, durdum Hakk’ın divanına, niyazım Hakk’a, Hak Muhammed Ali yardımcımız ola*”. Dedikten sonra dedenin önünde “*Allahu ekber*” şeklinde tekbir getirilir ve posta niyaz edilir. Bu esnada erenler, elleri yumruk haline getirerek sağlamlığını gösterirler.

Dede: “*Niyazın Hakk’a Hak Muhammed Ali yardımcın olsun Muhammed şefaatin olsun*” der. Dededen sonra rehber de aynı şekilde niyaz edilir. Derviş, geri geri gider diz üstü oturur.

2.4. Taliplerin Oturma Düzenleri

Dede ve rehber: “*Vakitleriniz aşk olsun, aşkınız camal olsun*” der. Talipler, “*eyvallah*” der ve bir anlamda rahat oturma izni almış olur. Bu şekilde erkekler ve kadınlar ceme iştirak etmeye başlarlar. Gelen bütün canlar dede ve rehberle aynı şekilde kıyama durur, niyaz ederler. Kadın canlar da ceme aynı şekilde girerler fakat sadece Dedenin postuna kadar bazen gelmezler, oldukları yerlere niyaz edebilirler. Bu sefalaşma töreni tamamlandıktan sonra aslında cemin toplanma işi tamamlanmış olur ve hizmet görenlerden bir eren çayların hazır olduğunu söyler.

2.5. Çay Hizmeti

Derviş elinde çaylarla gelir, dede çayların duasını okuyup dağıtılması için destur verir, Dede: “*Bismi Şah Allah Allah, Allah Allah, hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hasıl ola, evleriniz ocaklarınız şen mahmur ola, getirdiğiniz çaylar kırkların ezdiği engürün yerine kayıt ola, içenlere nur ola, sır ola, şifa ola, içirenler de şefaatin bula, cenabı Hak on iki imam efendilerimiz cümlemizin şefaati kârı ola, yürüyenin işi yürüye, gerçeğe Hü, ya Allah ya Muhammed ya Ali*” der.

Rehber: Ceme niçin toplanıldığını, amaçların Allah’ın rızasını kazanmak için topluca ibadet etmek olduğunu belirtir ve birlikte tövbe istiğfar etmeye başlarlar ve rehber akşam gülbengini okur:

“*Bismi Şah Allah Allah Allah erenler akşamlar hayrola, hayırlar fet ola, şerler def ola, münkirler münafık yuh ve mat ola, üçler, beşler, yediler, on ikiler, kırklar yardımcınız ola, nuru Nebi keremi Ali Pirimiz Hünkârımız Hacı Bektaşî Veli, Ceddimiz Şeyh Çakır Sultan güde gözede, sancağının altında cem olmayı nasip eyleye, yuh münkire, lanet Yezide, rahmet mümine, erenler demine, gerçekler keremine, gerçeğe Hü*” der ve hep beraber ellerini önce kalbine sonra dudaklarına götürerek niyaz ederler.

2.6. Akşam Sofrası Hizmeti

Cemevindeki herkes sofraya başında, yerini aldıktan sonra, gözcü sofraların hazır olduğunu rehberle bildirir, dede şu sofraya duasını okur: “*Bismişah Allah Allah, Allah Allah, Allah Allah diyelim kadim Allah diyelim geldi Ali sofrası destur, Şah diyelim, Şah versin biz yiyelim, yiyeceklere nur ola, sır ola, şifa ola, yedirenler de şefaatin bula, kazanıp getirenleri, düşünüp kotaranların elleri dert gönülleri de gam keder görmesin, Cenabı Hak hanenize, keselerinize, Halil İbrahim bereketi ihsan eyleye, geçmişlerinize rahmet, sağda kalanlara da sağlık ve rahmetler vere, Nur Nebi, Kerem Ali, Pirim üstadım Hacı Bektaş Veli, lokma hakkım evliya ve embiya keremine cömertler cemine, erenler demine gerçeğe Hü,*” der, destur verildikten sonra bütün canlar yemeklerini yemeye başlarlar. (Fotoğraf 3)

Yemekler bittikten sonra Dede tekrar hizmet duasını verir: “*Bism-i Şah Allah Allah, Allah Allah, Allah Allah İllallah, bu gitti ganisi gele, Hak Muhammed Ali bereketini vere, yiyeceklere nur ola, yedirenlere hidayet bula, kazanıp getirenleri, pişirip kotaranların elleri dert görmeye, Allah hanelerimize ve ceplerimize Halil İbrahim bereketi vere, Elhamdülillah Eşşükruallah nimeti Celil, bereketi Halil, Habibi Huda, Resulu Kibriya, serveri Embiya Muhammedün el Mustafa mecmuyi embiya ve evliya Allah, sofraya dolu, nuru Nebi, Kerem Ali, Pirimiz Hünkârımız Hacı Bektaş Veli, Şeyh Çakır erenleri, erenler demine, gerçekler keremine gerçeğe Hü,*”

Gülbenkler bitince sofralar toplanır. Kuran-ı Kerim okunur, vatandaşın istediği bir konu ya da

rehberin belirlediği herhangi bir konuda rehber sohbet konusunu belirler. Daha sonra tekrar cemin toplanması beklenilir. Cem törenlerinde cem başlamadan önce ayin-i cemin helalleştirilmesi gerekir. Cemlerin asıl amaçlarından birisi de taliplerin Dede huzurunda cem kardeşlerinin birbirine rızalık göstermesi, helalleşmesidir.

2.7. Canların Helalleştirilmesi

“Ey Ahali Cem Kardeşler! İçerinizde birbirine kırgın olan birbirine dargın olan, birbirinde alacağı olan, birbirine vereceği olan, birbirinizden bir şikâyetleriniz var mı? Varsa meydana gelsin” der ve sonra üç defa: “Birbirinizden memnun musunuz?” sorusunu taliplere yöneltir. Cemde bulunan canlar hep birlikte “Eyvallah” der, helalleştirme töreni bu şekilde devam eder. Bu soru ve cevaplar üç kez tekrarlandıktan sonra dede Araf suresinin 23. ayetini okur, tövbe istiğfarlar yapılır, şahadetler getirilir ve nikâh duası edilir.

2.8. Erkan Açma Hizmeti ve Kermerbest Bağlama

On iki hizmet sahipleri dedenin karşısına çıkıp sırayla kemerlerini bağlarlar. Meydancının kemerini mürşit bağladıktan sonra diğerlerinin kemerlerini kendileri bağlayabilirler. Kemer bağlama töreni şu şekilde yapılır: Hizmet sahibi dedenin huzuruna gelerek ellerini tekbir getirir şekilde kulaklarına götürür, dede elindeki kemeri talibin beline birinci dolayışta “Ya Allah, ikinci dolayışta Ya Muhammed, üçüncü dolayışta Ya Aliyel Murtaza, İmam Hasan, Şah İmam Hüseyin”, der ve dede Fetih suresi bir ve ikinci ayetini okur: “La feta illa Ali, La seyfa illa Zülfikar. Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali, Ya Hasan, Hüseyin, Ya Zülfikar, der ve beline birinci düğümde “Ya Allah”, ikincisinde “Ya Muhammed”, üçüncü seferde “Ya Aliyel Murtaza, ya Hazreti Pir,” der.

Dede: “Allah hizmetini kabul eylesin”, der ve aşık dedenin elini öper, dede elini kalbinden sonra dudaklarına götürür niyaz eder, süpürgeci dedenin huzuruna gelir.

2.9. Car Hizmeti

Carı: “Eyvallah” der, Dede: “İllallah”, der. Carı: “Bismi Şah, Allah Allah Allah, güruhu naciyiz, hakka duacıyız kırlar içinde süpürgeciyiz, vel cemali Muhammed Kemali Hasan, Hüseyin ve ehli beytine Ali Rahmana selevat,” der. Ardından dede salavat getirir ve süpürgeci süpürgeyle yeri üç kere süpürür, birinci de “Ya Allah”, ikincide “Ya Muhammed”, üçüncüde “Ya Ali, Ya Murtaza” der.

Carı: “Bismişah Allah Allah, Kerbela çöllerinde yatan İmam Hasan İmamı Hüseyin aşkına gözlerimiz kanlı yaştır. Lanet olsun yezidin (Bu kısmı dede de söyler) bağı taştır. Kırlar içinde pirimiz, üstadımız Seydi Faraştır. Hepimizi birleştiren Pir Hacı Bektaş’tır. Vel cemali Muhammed ber kemali Hasan, Hüseyin, Ali rahmana verelim salavat, Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali” der.

Dede: “Bismişah Allah Allah seyidi servan kör olsun yezidi mervan (bu bölümde süpürgeci de kör olsun yezidi mervan der) mülkü Süleyman pak oldu meydan hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hasıl ola, evleriniz ocaklarınız şen mahmur ola, Selman Farisi efendimizin himmetleri üzerinize hazır ve nazır ola, Ehlibeyt efendilerimizin ve Şeyhçakır sultan, Beyce sultanların himmetleri üzerimize, sevgisi kalbimize ola, dil bizden, nefes hazreti pirden, dua bizden, kabul Allah’ tan ola, erenler demine, gerçekler keremine, gerçeğe Hü” der. Süpürgeci süpürgeyi asar.

2.10. Delil Uyandırma (Çırağı Yakma)

Car hizmetinden sonra Delil Uyandırma Hizmeti yapılmaktadır. Çırağı elindeki tepsiyle beraber dedenin huzuruna gelir, dede: “Bismillahirrahmannirrahim” deyip mumun bir tanesini dede, gerisini âşık yakar, yörede genellikle tek sayılardan ibaret olan üç, beş, yedi adet mum ya da günümüz şartlarına göre lambalar yakılır ve mumlar yakıldıktan sonra dede, Nur suresi 35. ayeti okur. Aşık bir eli göbeğinde bir eli de göğsünde Dede karşısında durur, Dede “Eyvallah” der. Çırağı:

“*Bismi Şah Allah Allah*

*Çün çerağı fahri uyardık, ol Hüda'nın aşkına,
Seyyidül kevineyn Muhammed Mustafa'nın aşkına,
Sâkî-i Kevser hem Aliyyül-Murteza'nın aşkına,
Hem Hatice, hem Fâtımâ Hayrun Nisa'nın aşkına,
Şah Hasan, Hulki Rıza, hem Şah Hüseyin aşkına
Ser imam paru pak hem Ali Mustafa Rıza aşkına
Şah Hüseyin şehid-i Kerbela'da ol
İmam-ı edkiya Zeynel Abidi'nin aşkına.*

*Hem Muhammed Bâkır nesli pâk-ı Murtaza,
Cafer-i Sadık imam-ı Rehnümâ'nın aşkına
İmam Musa-yı Kazım serfiraz-ı ehl-i Hak,
Hem Ali Musa Rıza'yı ol etkiyanın aşkına
Şah Tagî bâ Nagı, hem Hasanül-Askeri
Ol Muhammed Mehdi sahibul-livanın aşkına,
Haşredilerek yanan yakılan aşkanın aşkına
On dört masum-ı pâk, Al-i Abâ'nın aşkına,
On yedi kemerbest, yetmiş iki şehid-i şühedanın aşkına*

Pirimiz tarikat pîrî Hünkâr Hacı Bektaş Velimin aşkına,

Ber Cemali Muhammed, İmam Hasan İmam Hüseyin, Ali rahmana selevat”, der ve elindeki çerağı ocağın sağ köşesine yerleştirir. Çerağ, yerine konduktan sonra herkes ayağa kalkar ve ona hürmet gösterir. Rehber ya da Dede hizmet duasını verir: “Bismi Şah Allah Allah Allah Allah, delillerimiz ruşen ve aydın ola, münkir ve münafiklar perişan ola, kendimiz sırda delilimiz nurda ola, on iki imam, on dört masum u pak, Şeyh Çakır Sultan erenlerinin himmetleri üzerimizde hasıl ola, erenler demine, gerçekler keremine, gerçeğe hü Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali” der hizmet duasını alan çerağcının görevi burada noktalanır.

Alevi kültüründe çerağın önemi büyüktür. Cem töreni bitse bile çırak söndürülmez, uyandırılan çıraklar cemevinin bir köşesine yerleştirilir. (Fotoğraf 4)

2.11. Saka Suyu Hizmeti

Saka Suyu hizmeti olarak bilinen bu ritüel cemlerin tamamında icra edilir.Hizmeti yapan kişiye Sakacı denilir.Hizmetin piri İmam Hüseyin'dir.Saka hizmetinde Kerbela'da susuz kalan canların çektikleri sıkıntılar.Sakacı dedenin huzuruna gelir ve Kerbela ile ilgili şu mersiyeyi okur:

Haber ver Kerbela'dan Hz.Hüseyin'den

Uymuş Yezit şeytana çıkmış dinden imandan

Ehl i Beyte kastedenler şefaata bekler kimden

Altyordu kanlı çöl rengini doğan günden

*Zalim Yezit nasıl kıydın evliyalar Şahına
Karışıyor, feryatlar masumların ahına*

*Çölü renksiz kumlar al renge giriyordu
Ok ve kılıç darbından şehitler inliyordu
Ağlıyordu yavrular gözyaşı dinmiyordu
Asiydi gaddardı Yezit, insafa gelmiyordu*

*Zalim Yezit nasıl kıydın evliyalar Şahına
Karışıyor feryatlar masumların ahına*

*Her taraf bağlanmıştı,yoktu dönmek çaresi
Kaniyor dinmiyordu, Şah Hüseyin'in yarası
Ah çekip ağlıyordu, o sultanın dedesi
Kadir der ki sinemi Hüseyin'in yarası*

*Zalim Yezit nasıl kıydın evliyalar Şahına
Karışıyor feryatlar masumların figanına*

Daha sonra birlikte tekbir getirmeye başlanır, rehber de saki gülbangını okur: “Bismillâhirrahmanirrahim... Vec’alnâ mine’l mai, külle şey’in hayy. (Enbiya Suresi/30 bir bölümü) Allahümme ec’elhu şifaün min külli dai. Selamullah alâ İmam Hüseyin ve âl-i İmam Hüseyin, evlad-ı İmam Hüseyin, lanetullah katil-i imam Hüseyin bercemali Muhammed kemali Hasan Hüseyin Ali rahman selevat, Allahümme salli ala seyidine Muhammed,”

Önce dedenin sağ tarafına biraz su döker ve dede sürahiyi avucuna alarak şu duayı okur:“Bismillâhirrahmanirrahim, Sakahun rabbühüm şaraban tahur ola şaraban tahur ola. Dertlere derman ola, hastalara şifa, gönüllere iman ola. Kırklar ceminde ezilmiş olan engürün yerine kayıt ola, içenlere nur ola, sır ola, şifa ola. İçirenlere de şefaatin buldura. Oniki imam efendilerimiz cümlemizin şefaatkârı ola, yürüyenin işi yürüye gerçeğe Hü” der. Sakacı sürahiyi önce solunu “ya Allah, sağna ya Muhammed, solunu ya Hasan,ya Ali,ya Hüseyin” deyerek öper, sakacı bir tası dedenin önüne koyar, elindeki kaptan mürşid ile rehberin avucuna biraz su dökülür, dedenin elinden süzülen su sakacının dedenin önüne yerleştirdiği tasın içine dökülür. Dede “Ya Allah, ya Muhammed, ya Ali” diyerek besmele ile sakacının sunduğu sürahi içindeki sudan içer. Sakacı saka suyunu ikinci olarak rehberine bir bardak içinde uzatır. Saka suyunun kalan kısmı canlara dağıtılırve genellikle yörede Esrari Dede’nin su mersiyesi okunur:

*Mah-ı muharremde derd-i hicranda
Şah Hüseyin der de yanar ağlarım
Zemin ü asuman bütün matemde
Şah Hüseyin der de yanar ağlarım*

*Bu fani dünyada olmadım abad
Göz yaşı çeşmimi eyledi berbat
Ah imamlar der de eylerim feryad
Şah Hüseyin der de yanar ağlarım*

*Müht-ü ehli beyttir aşika nişan
Bu derde düşeli aklım perişan
Ciğerim hun döker ateşi efşan
Şah Hüseyin der de yanar ağlarım*

*Senin aşkın beni hayran eyledi
Soyup bu cismimi üryan eyledi
Dü çeşimim hüznle giryan eyledi
Şah Hüseyin der de yanar ağlarım*

*Esrari Hüdadır erenler remzi
Bozulur mu levhde yazılan yazı
İlhami dervisin naz ü niyazı
Şah Hüseyin der de ağlarım*

Canlar birer ikişer yudum içer, saka suyu dağılırken canların hepsi darda ayaktadır, rehber oturur durumdadır, dede “Eyyvallah” der. Cemde bulunanlar serpilene suya doğru ellerini uzatıp ellerine değen su tanelerini yüzlerine sürerler. Herkes bu sudan içtikten sonra müridin ve rehberin eline cem erenlerine bu sudan biraz serpilir. Sakacı biraz da gözcüye suyu içirdikten sonra kendisi de içer ve niyaz ederek yerine oturur. Mersiyeler okurken herkes darda durur.

Rehber : “Hüseyin aşkına, Bismi Şah Allah Allah canu baştan geçmişiz biz Rum erenler aşkına can gözüyle dem be dem hakkı görenler aşkına, Kerbela’da deşti gamda can verenler aşkına, şol Yezidin elinden susuz kalanlar aşkına(lanet olsun yezide derler.) göz yaşımı sebil ederim canlar şah Hüseyin ber cemali Muhammed Kemal Hasan Hüseyin Ali rahmana selevat, Allahümmesalli ala seyidine Muhammed ve Ala Ali Muhammed” der.

Bu gülbanktan sonra darda olan canlar için bir gülbank daha okunur: “Bismi Şah Allah Allah Allah dar çeken didâr göre, didâr gören de cehennem narında uzak² ola, secdeye inen başlar ağrı acı görmeye, dil bizden nefes Hazreti Pirden, dua bizden kabul Allah tan ola, erenler demine, gerçekler keremine gerçeğe Hü” der. Sırayla “Ya Allah, ya Muhammed, ya Ali” der. Bu duadan sonra canlar rahat otururlar. Dede erenler sefasına dedikten sonra bütün canlar serbest oturur. Herkes suyu içtikten sonra dede cemevinde bulunanlardan önce erkekler sonra da kadınlar içerisinde mersiye okumak isteyenler dedeye isteklerini arz edip mersiye okurlar:

*Oturmuş erenler yasını çeker
İmam Hüseyin’in yasıdır diye
Durmayıp akıyor şehitler kanı
İmam Hüseyin’in kanıdır diye*

*Lanet olsun o Yezidin canına
Kıydı İmamların pirin soyuna*

² Rehber aynı gülbengi okurken burada uzak yerine “azad” kelimesini kullanmıştır.

*Kesti başını getirdiler mervana
İmam Hüseyin'in başıdır diye*

*O gece pirimden olmadı ferman
Ali'nin duası dertlere derman
Keşiş de oğlunu doğradı kurban
İmam Hüseyin'in başıdır diye*

*Hak onarsın o keşişin işini
Dün gece görmüştü pirin düşünüyü
Yedi bin altın verdi aldı başını
İmam Hüseyin'in başıdır diye*

*Pir Sultan Abdal'im ettiler ceefa
Umarım yezitler sürmesin sefa
Tıraş olmadı Muhammed Mustafa
İmam Hüseyin'in yasıdır diye .*

Dede mersiye okuyanlara “*Aşk olsun, söyleyen diller solmasın. Allah razı olsun.*” diyerek dua eder. Yörede ikrar, yol ve dar cemlerinde cemin işleyiş sırası benzerdir.

2.12. Seccade Hizmeti(Erkan Kilimi)

Dede postunun önüne, erkan kilimi serdikten sonra hizmetçi seccadenin üç ucunu katlar. Sadece bir ucu açık kalır, orası giriş kapısıdır, o kapı açık bırakılır, seccade serildikten sonra ikrarı alınacak canlar, cemevinin kapısında bekletilir. Rehber bir mendil ya da bir tülbentle ikrar almak isteyen kişinin boynuna üç tane düğümü şu şekilde atar: “*Allah Allah dedik bağladık bendimizi, Hakka teslim ettik kendimizi, Hak yardım etsin cümle canlarımıza Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali*” diyerek üç kez bağlar, ondan sonra kapı niyazına başlar, Rehber kapının üstüne elini koyar ve öper.

Kapının üst tarafına “*Ya Allah*” der, kapının sağına elini koyar ve öper “*Ya Muhammed*” der, kapının soluna elini koyar öper ve “*Ya Ali*” der, kapının eşiğine elini koyar “*Şah Hasan*”, eşğin altına koyup “*Şah Hüseyin*”, aynı hareketleri canlar da rehber gibi yaparlar.

Rehber: “*Ya Rabbel alemin, bize rahmet kapısını açtığın için sonsuz şükürler olsun, bize bu rahmet kapısını kapatma ya Rabbi*” deyip, besmele çekip taliple beraber, onun boynundaki tülbenti tutarak kapıdan içeri bir adım atar ve ayaklar mühürlü beklerler, burada Araf suresinin 23. Ayetini okur.

Rehber: “*Essalemü aleyküm şeriat erenleri*” Dede: “*Ve aleyna ve aleyküne selam*” der,

Rehber: “*Ali'nin sürüsünden koç kuzu kurban getirdim kabul ettiniz mi?*”

Dede: “*Şeriatını aldı kabul eti mi?*”

Rehber: “*Eyvalah*”,

Dede: “*İllallah*”

Dede ve reber arasında soru cevap dört kapının sayılmasıyla devam eder. Bu bir anlamda ikrar

verecek talip için yolun başlangıç aşamasıdır. Dört kapı 40 makamın gereklerini yerine getireceğini taahhüt etmesidir.

Rehber: *“Bismi Şah Allah Allah Allah Allah erenler bu canlar Hak huzurunda Hak divanında ikrar vermeye geldik diyorlar, bu canlardan ağrınmış incinmiş, kūs olan, dargın olan varsa ele gelsin bilelim, hakkını talip etsin verelim, (İkrar vermek isteyen kişi elleri yanda, başı önde ayakları mühürlü vaziyette durur.)*

Dede: *“Olan meydana gelsin”* der. Canlar: *“Eyvalah”* derler.

Bu helalleştirme işi üç kez tekrar edilir.

Dede: *“Bu cana haklarınızı helal eder misiniz?”*

Cemevindeki bütün canlar haklarını helal ettikten sonra, canlarlar birlikte tekbir getirirler.

Dede: *“Bismi Şah Allah Allah, Allah Allah ikrarlarınız kabul ola muratlar hasıl ola, evleri ocakları da şen mamur ola, vermiş olduğun ikrardan Cenaba Hak döndürmeye, dil bizim nefes Hüncar Hacı Bektaş Veli'nin ola gerçeğe Hü”* der.

Önce rehber olduğu yere niyaz eder, ikrar veren can önce olduğu yere, dedenin sağ tarafına daha sonra seccadenin açık bırakılan tarafına *“Azimatıleyke ya Ali”* diyerek, diğer tarafa gelerek *“Ekremtıleyke ya Ali”* diyerek niyaz eder, dedenin sol tarafına niyaz eder bu kez de *“İslamtıleyke Ya Ali”* der, niyaz edilecek yerler gözcü tarafından seccadenin hangi ucuna niyaz edileceği gösterilmektedir. Dördüncü ucuna da enam tıleyke ya Ali diyerek niyaz eder, niyaz ederken seccadenin kapalı tarafları açılarak niyaz edilmektedir. Dede önüne niyaz eder ve yerde secdede kalır.

Dede: *“Leilahe illallah Hak için Muhammedün Resulullah, Aliyyül Veliyullah, Veliyul Aliyullah mürşidi Kamil Kamiller katarından ayırma Allah, (buraya kadar dedeyle beraber rehber de okurlar) on iki İmamların katarına dahil eyle Allah, Muhammed Mustafa'nın şefaatine nail eyle Allah, Ali yel Murtaza'nın sancağı altında cem eyle gerçeğe Hü”* der,

Canlar secdeden kalkar. Tekbirler ve tövbe hizmetinden sonra dede Kuranı Kerimden bir ayet okur ve ardından;

Dede: *“Sevgili kardeşim bu tarikat ateşten gömlektir giyebilir misin?”*

İkrar verecek talipler: *“Eyvallah”*

Dede: *“Demirden leblebidir yiyebilir misin?”*

İkrar verecek talipler: *“Eyvallah”*.

Dede: *“Kıldan ince kılıçtan keskin bir köprüdür kandilli vurup da geçebilir misin?”*

İkrar verecek talipler: *“Eyvallah.”*

Dede: *“Gök kıble altında yeşil seccade üzerinde sırat köprüsü başındasın, mürşid huzuruna ömründe bir sefer ikrar vermek için buraya geldin, Cenabı Hak kalbine can verdi, gönlüne iman verdi, ağız talip dil mürşid, erenler meydanında kapısında döktün varsa doldur, yıktığın varsa kaldır, ağlattığın varsa güldür, doğru gel dost gönlünü incitme, kendi koymadığın komşularının hiçbir şeyine rızasız el sürüp alma, ellerinle hayvanları olsun insanları olsun vurup dövüp canlarını acıtma, ellerinle hiç bir kötülük yapma, ellerinle haram lokma alıp ağzına koyma, ağzınla yemin etme, ağzınla küfür al etme, ağzınla yalan söyleme, ağzınla nehil, kov, gıybet, iftira, dedikodu lafları konuşma, Allah'ın emirlerini konuş kötülüklerden kaçın, ellerinle kağıt alışkanlığı gibi oyun alışkanlığı gibi, domino taşı gibi, bu bizim tarikatımızın men ettiği bir iştir, böyle bir oyun alışkanlığın varsa bu oyun alışkanlığın terk et, bırak, bu bizim tarikatımızda çok günahdır, tarikatımız kabul etmez sevgili kardeşim, bak rehberimiz kapıda, şeriata selam verdi, tarikata selam verdi mağrifete selam verdi, hakikate selam verdi, şeriat, tarikat mağrifet, hakikat*

dördü bir kardeştir. Şeriat demek Kuran ı Kerimin emirleri, Allah'ın emirleri demektir, Allah'ın yap dediklerim yapmak, yapına dediklerini yapmamak, Allah'ın helal kıldıklarını yemek içmek, haram kıldıklarına yaklaşmamak, haramları yememek içmemek, namazımızı kılmak, beş vakit namazı kılmak, ramazan orucunu tutmak, muharrem orucunu tutmak, hacca gitmek üzerine farzdır varsa malın zekatını vermek, paran varsa zekatını fitresini vermek, bunlar bizim üzerimize farzdır, bundan sonra şahadet kelimesini dilimize tesbih etmek gerekir, sevgili kardeşim bu zamana kadar her ne kötülük işlediysen bu günden itibaren Allah'a karşı tövbe istiğfarını yapıp, tövbe edip her yaptığın suçlarını bırakıp, bu tarikata Ali'nin çadırı altına girdin bu çeşmeden sulandın bu alemde otlayacaksın, bu komşulardan kimsenin kalbini kırmayacaksın kimseye kötü laf söylemeyeceksin, komşuların hepsi kardeşimiz, hepsiyle tas tamam geçinip ömrünüzü bu çatı altında bitirmemiz gerekir, sevgili kardeşim bu zamana kadar, her ne kötülük ettiysen, her kötülüğünden kaçınıp Allah'a sığınıp nehillere kaçınman gerekir.

Bundan sonra tekrar tövbe istiğfar ettirilir. İkrar veren canlar eğer evli ise ikrarı birlikte vermeleri gerekir. Erkek cana uygulanan aynı uygulamalar bacıya da uygulanır.

2.13. Kemer, Bend(Uçkur) Bağlama

Taliplerin bellerine bağlanmak için önceden kurbanın yününden hazırlanan kemerbestler dedeye teslim edilir.İkrar hizmetinde talibin boynuna takılan bend, teslim olmuş kuzunun sürüye katılmasını simgeler. (Ersal, 2013:453) Cem ritüelinin başlangıcında on iki hizmet sahibine bağlanan bendler ikrar verecek talibe de bağlanır. Talip dedenin önünde diz çöker ve elini kulaklarına götürür.

Besmeleyle üç kez beline ipi dolar. Birinci de ya Allah, ikincide ya Muhammed, üçüncü de ya Aliyel Murtazader ve Fetih Suresi bir ve ikinci ayetlerini okur: “*Bismilahirrahmannirrahim İnnâ fetahnâ leke fethan mubînâ Li yagfira lekallâhu mâ tekaddeme min zenbike ve mâ teahhara ve yutimme ni'metehu aleyke ve yehdiyeke sırâtan mustekîmâ la fetah illa Ali la seyfe illa Zülfikar, ya Allah,ya Muhammed,ya Ali,ya Hüseyin*” der ve birinci düğümü atarken Ya Allah, ikincisinde Ya Muhammed üçüncüsünde “*Ya Aliyel Murtaza, Şah İmam Hüseyin, Seyidi Hüncar Hacı Bektaşî Velî*” denir. Bend bağlama işini rehber yapmıştır, çözme işini ise dede yapacaktır.

Dede: ‘*Bismillahirrahmannirrahim Allah Allah Allah dedim çözdüm bendinizi, Hakka teslim ettim kendizi hak yardım eyle ya rab cümle mümin kullarımızı, Allahuekber,*’ dedenin avcuna niyaz edilir. Talip oturur.

2.14. Sır Suyu

Dede bir bardak su alır, suyu okuyup, talibin eşine içirir. Dede bardağı iki eliyle tutar ve şöyle der: “*Sevgili kardeşim bu bizim dolu dediğimiz tarikatımızın hükmü olan sır suyu bunu okuyoruz ve burada bulunan cana içiriyoruz. Suyu içtikten sonra ona telkinde bulunuyoruz, sevgili kardeşim bu vermiş olduğumuz doluyu, Allah korusun ikrarını bozarsan abdestini bozarsan, bir kötülük yaparsan düşkün olursun. Allah kimseyi düşkün etmesin, şimdi eğer abdestinle Allah'ın huzuruna çıkarsan Kevser şarabı olarak yarın karşına çıkacak, Allah korusun ikrarını bozarsan cehennem suyu olarak karşına çıkacak, ateş olarak karşına çıkıp senin içini yakacaktır*” der. Talibe uzatır her ikisi de birlikte bardağı tutarlar. Dede: “*Bismillahirrahmanirrahim, Sakahun rabbühüm şaraban tahur ola şaraban tahur ola. Dertlere derman ola, hastalara şifa, gönüllere iman ola. Kırklar ceminde ezilmiş olan engürün yerine kayıt ola İçerenlere nur ola, sır ola, şifa ola. İçirenlere de şefaatin buldura. On iki imam, on dört masum u pak, on yedi kemerbest evladları efendimizin katarından didârından, zincirinden cümlemizi ayırma, ey Nuru Hüda, ya Allah, ya Muhammed, ya Ali, ya Hasan, ya Hüseyin,*” der. Talip bardağın dudak konacak kısımlarını öpmeye başlar. Bardaktan talip biraz su içer.

Dede: “*Şimdi bu suyun yarısını içirdik, yarısını da ailesine de içirelim*” der.

2.15 Naz Niyaz Hizmeti

Rehber :“Ey yol talibi, bu yol kıldan ince kılıçtan keskin, ateşten gömlek demirden ok, İslam dininde Hak Muhammed Allah yolunda zorlama yok, bu yolda sabır var, intikam yok, hoşgörülü ol gelme gelme, dönme dönme, gelenin malı dönenin canı, riya ile ibadet şirk ile ta’at olmaz, dilindeki bizim kalbinde sakladığın senin, bu yol Hak Muhammed Ali, Şah Hasan, Hüseyin yoludur, Hak Muhammed Ali aşkına, Kербela şehitleri, Şah Hasan Hüseyin aşkına,(talip niyazdan kalkar) bütün varlığından, dünya süsü ve zevkinden, sefasından geçip ağlaya ağlaya fedaya hazır mısın?”

Talip: “Eyvallah”, der. Dede de talibe karşı “Eyvallah” der. Bu tebliğ yapıldıktan sonra Dede: “Erenler meydanında, pir huzurunda, mürşidinize teslim-i rıza oldunuz mu?”

Talip: “Eyvallah” der.

Dede: “Allah Muhammed Ali, on iki imam ve ehlibeyt soyuna, iman ikrar ettiniz mi?”

Talip: “Eyvallah” der.

Dede: “Kazaya razı olup, kadere bağlandınız mı?”

Talip: “Eyvallah” der.

Dede: *Naciler pişviasi İmamı Caferi Sadık iştihatı üzere, Hak dediğimizi Hak bil, batıl dediğimizi batıl bildiniz mi?”*

Talip: “Eyvallah” der.

Dede: *Muhammed Ali'nin(rehber elini kalbine ve dudaklarına götürüp öper) ve ehlibeytin sevdiğini sevip tevalla, sevmediğini sevmeyip tebarra ettiniz mi?”*

Talip: “Eyvallah” der.

Dede: “Dört kapı kırk makam hak mı?”

Talip: “Eyvallah” der.

Dede: “Sureti Hak'tan görülen dünya menfaatleriyle gözlerinizi kamaştıracak, münafıkların sözlerine aldanıp da yoldan çıkarsanız Allah'ın huzurunda yüzünüz kara olsun mu?”

Talip: “Eyvallah” der.

Dede: “Sevgili kardeşim vermiş olduğun ikrardan almış olduğun abdesti bozarsan, vermiş olduğun sözden cayarsan, ikrar vermek yoktur, düşkünlük vardır, düşkünlük görevi görürsün, Cenabı Allah cümlemize ikrarını bozdurmasın, eğer ikrarım bozarsan, abdestini bozarsan, mahşer gününde Allah'ın huzurunda yüzün kara osun mu?”

Talip: “Eyvallah” der.

Dede: “Eğer abdestini bozarsan, mahşer gününde Allah'ın huzurunda yüzün kara osun mu?” (Bu soru ve cevap aynı şekilde üç kez tekrarlanır.)

Talip: “Eyvallah” der.

Dede: “Allah, Muhammed, Ali, On iki İmam ikrarında kadim ve sabit eyleye, Allahümme salli ala seyyidine ve nebiyyine Muhammedin ve ala Ali seyyidine Muhammed, vela havle vela kuvvete illa billahil Aliyyül azim” der.

2.16. Pençe-i Aba/Al-i Aba Pençesi/ Pençe Çalmak

Talip, elini dedenin postuna koyar ve başını dedenin önüne eğer (baş dedenin ayakları arasında kalır.) Dede aynı zamanda talibin niyaz halindeyken bap parmağını tutarak talipleri önüne niyaza yatırır. Talibin eşi de kemerinden tutarak ikisi birlikte niyaza yatarlar. Gözcü tarafından taliplerin

üzerine beyaz bir örtü serilir. (bu beyaz örtü kefeni temsil etmektedir.) Dede Yedullah(Fetih Suresi 10. Ayet) ayetini okur: “*Ya Allah, ya Muhammed, ya Aliyel Murtaza, ya İmam Hasan, Şah İmam Hüseyin, Seyidi Hüncar Hacı Bektaş Veli, ceddimiz Çakır Sultan ve Hakkı Mustafa, dergah hizmetinde görgülerimiz, kabul ve makbul eyle ulu Allah*” der ve talibin sırtını sıvazlar, Dede, önünde niyaz halinde bulunan talibin sırtına sol elinin tersini koyar ve diğer eliyle birinci sıvazlamasında “*Ya Allah*”, ikinci sıvazlamasında “*Ya Muhammed*”, üçüncü sıvazlamasında “*Ya Aliyel Murtaza*” dördüncü sıvazlamasında “*Ya Hasan*” beşinci sıvazlamasında “*Ya Hüseyin*” der ve elini beline iki defa vurur ve “*Ya Hazret-i Pir*” der, eşine de aynı şekilde pençe çalınır, eşine birkez pençe vurulur kendisine ise iki kez vurulur. Rehber de aynı şekilde pençe çalar. Rehberin pençe çalması dededen farklı olarak taliplerin sırtına herhangi bir temas olmadan gerçekleştirilmesidir

Dede: “*Bismi Şah, Allah Allah eli elde yüzü yerde, erenler meydanında, pir buzunda duran canların tuttuklarını hak eyle Allah kalplerini pak eyle Allah, yüzlerini ak eyle, günahlarını affeyle, ikrarları kabul eyle, tuttukları elden, gittikleri yoldan, çağırdıkları Pirden cümlemizi menul mahsun komaya, dil bizim nefes Hacı Bektaş Velinin ola, gerçeğe Hü*” der.

Talip seccadenin ortasında ayağa kalkar ve ayaklar birbirine bağlı, başı önde durur, Dede: “*Eyvallah*” der.

Rehber: “*Bismişah Allah Allah Allah Allah, hayırlarınız hizmetleriniz kabul ola, Allah verdiğiniz ikrarlarda kadim eyleye, Allah kimsenin ikrarını bozdurmaya, Ya Rabbi ya Resullulah, bizim ikrarımızı ve bu kardeşimizin ikrarını ömür boyu zabdetmesini sahip olmasını nasip eyle, erenler demine gerçekler keremine gerçeğe Hü.*”

Talip önce dedenin altındaki postu öper ve oturur. Rehber, canlara bu bölümde fetih suresinin 10. ayetini açıkladıklarını söyler: Dede bunun tarikatın ahkamı olduğunu söyler, ikrar verilmiştir artık gözcü ve talip birlikte seccadeye niyaz ederler. Seccade toplanırken dede her katlayışta azametileyke “*Ya Ali*” ikinci katlayışta “*İslamıleyke Ya Ali*” üçüncü de ise “*Enamıleyke Ya Ali*” ve “*Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali*” der,

Talibe seccadeyi verir, Dede: “*Bismişah Allah Allah, Allah Allah, seccadeleri ak ola, kalpleri hak ola, yüzleri pak ola, tuttukları seccade Hüncar Hacı Bektaş Veli Efendimizin darı seccade üzerinde kıldığı seccadenin yerine kabul ola, tuttukları seccadeye binip sıratı geçmek, ebu Kevser’den kana kana içmek, Cenab-ı Hakkın huzuruna ak yüzle çıkmak nasip eyleye, dil bizden nefes Hazreti Pirden, dua bizden, kabul Allah’tan ola, erenler demine, gerçekler keremine, gerçeğe Hü. Ya Allah, ya Muhammed, ya Ali*”

Talipler seccadeyi öperler bu şekilde ikrar verme töreni noktalanmış olur.

3.Sonuç

Kütahya yöresi Alevi-Bektaşî inancı adına son derece önemli tarihsel ve inançsal değerleri bünyesinde toplayan bir coğrafyadır. Alevi kültürünün devamını sağlayan ritüel ise cemlerdir. Bu çalışmada Hisarcık İlçesi, Şeyhçakır ve Şeyhler köylerinde düzenlenen ikrar cemleri kayıt altına alınmıştır. Şeyhçakır Ocağında İkrar alma inanç pratiği genellikle 40 yaş sonrası gerçekleşmektedir. Hizmet sahibi ya da ocakzade olan kişilerin yakınları ise 18 yaşını doldurduktan sonra ikrar almaktadırlar. Yörede musahipliğin azalmasına bağlı olarak ikrar cemlerinin de eskisi kadar düzenlenmediği söylenebilir. Eskiden 18 yaşına gelen her erkek birey ikrarını alınırken günümüzde ise ya evlenmesi beklenmekte ya da ikrar almayı ötedikleri saptanmıştır. İkrar cemi içerisinde dini, sembolik bir takım metaforlar barındırır. Talibe tıgibend bağlanarak meydana getirilmesi, ayini ceme “*Ali’nin sürüsünden koç kuzu kurban getirdim, kabul ettiniz mi?*” sorusunu yöneltmesi sosyal grubun şahitliğini göstermesi açısından önemlidir. Talibin bu yola kurban etmesi gerektiğini belirtmesi “*Gelme gelme, dönme dönme, bu yol ateşten gömlek demirden leblebidir*”, sözleriyle izah edilmektedir. Şeyhçakır ve Işıkçakır köylerinde Işıkçakır

taliplerininin dışında ocaklar bulunmamaktadır.Ocağın hizmetini uzun süre Işıkçakır köyünde oturan Murat Akbulut yürütmüştür.Günümüzde ise yine aynı köyden Nazmi Aydedeoğlu Işıkçakır Ocağı dedelik hizmetini yürütmektedir.Kütahya merkez cemevininin de dedelik hizmetini yerine getiren Nazmi Dede Uşak merkezde ikamet etmekte, rehber ve talipler tarafından cem düzenleneceği zaman köylere gelerek hizmetlerini yerine getirmektedir.İkrarını veren talip bireyselikten toplumsal hayata geçiş yapmış olur ve bundan sonra bir takım karşılıklı hak ve sorumluluklar başlar. Örneğin, yılda bir kez, yıllık görgüsünü yaptırması dede tarafından sorgulanması gerekir.Cem ritüelinin bir parçası olarak yıllık görgüsünü yaptırmazsa toplum tarafından dışlanabilir.

İkrar vermek, mecazi anlamda farklı anne-babadan yeni bir hayata doğuşun başlangıcı kabul edilir.

Kaynakça

Uzunçarşılı, İ.H. (1932).*Bizans ve Selçukiyelerle Germiyan ve Osman Oğulları Zamanında Kütahya Şehri*. İstanbul Devlet Matbaası.İstanbul

Çanlı, Z. (2007). *Kütahya-Şeyhler Beldesi Folklor Örnekleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.Kütahya.

Aday, E. (2013).*Kütahya İli Türbe ve Yatıralrı Etrafında Oluşan İnanç ve Uygulamalar*, Balıkesir Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi.Balıkesir.

Ersal, M. (2013).*Alevilik Bektaşilik İnanç Sisteminde Hiyerarşik Yapı: Çubuk Havzası Aleviliği Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halk Bilimi Bilim Dalı. İzmir.

Kaynak Kişiler

Abdullah Demir (1926) Şeyhler Beldesi, Okur- yazar değil, Şeyh Çakır Ocağı, Aşık

Murat Akbulut (1936) Şeyhçakır Köyü, İlkokul, Şeyhçakır Ocağı Dedesi

Nazmi Aydedeoğlu (1960) Şeyhçakır Köyü, İlkokul, Şeyh Çakır Ocağı Dedesi,

Ramazan Türk (1954) Şeyhler Beldesi, Ortaokul, Şeyh Çakır Ocağı Rehberi

Fotoğraflar

Fotoğraf 1 Şeyhçakır(Işıkçakır) Türbesi

Fotoğraf 2 Gözciye kemerbest bağlanırken

Fotoğraf 3 Sofralar Hazırlanırken

Fotoğraf 4 Çerağ Uyandırılırken

